

POLITIKENS KRONIK 28. NOVEMBER 1976

Ved Grev Draculas slot

Af Dan Turèll

Hvad i alverden skulle en vampyr gøre i Mols Bakker? I de transsylvanske bjerge forstår Dan Turèll, hvorfor Vampyren er fantasi og farve, eventyr og poesi. Og poesien har eksisteret længe før noget andet. Og grev Dracula er — som prins Hamlet — bare et af beviserne for det.

MIN GUIDE kunne ikke forstå det. Og jeg bebrejdede hende det ikke. Hvor kunne jeg?

Her havde hun — med en elskværdighed af en anden (og bedre) verden, og på et engelsk der var så fornemt at det fik mit til at ligne en havnesjovers — ført mig Rumænien igennem på kryds og tværs. Hun havde vist mig al landsens nationale klenodier. Hun havde personligt ført mig igennem et repræsentativt udsnit af sit smukke lands berømte klostre, et hit for kunstkere og kulturkryb af enhver art, fordi de bevarer deres udvendige påmalede helgenscener fra 1500-tallet, malet med plantefarver som end ikke kan restaureres, fordi ingen i dag kan rekonstruere farveblandingen (siger man). Hun havde hvert eneste sted rekvireret sortklædte og seriøse nonner

der i timevis fortalte mig på rablende rumænsk, elskværdigst oversat af hende til ækvilibristisk eunuk-engelsk (et engelsk der aldrig var blevet besmittet af hverdagens hoste og hvæs) om hvornår det ene og det andet var restaureret af den og den eller grundlagt af hip eller hap og hvorfor Ding eller Dong havde bygget dette eller hint monument i det satts år... Kort sagt, al den slags man altid glemmer med det samme og alligevel ikke hører efter, fordi der kryber en rigtig levende flue op ad Jomfru Marias billede...

Og hun havde vist mig stederne for de historiske slag mellem rumænerne og tyrkerne, steder hvor blodet var sunket i jorden i Esso-tankvis, og jeg havde blot gabet kraftigt og spurgt om det var tyr-

kernes truck-spor man kunne se der i græsset.

Og jeg havde set 'Den Muntre Kirkegård', et af de mærkeligste og sørgmuntreste stykker environment-kunst jeg har set — en lille kirkegård ved en trækirke i den lille landsby Sapinta, en lille kirkegård hvor hver eneste grav var forsynet med et trækers med et billede af den bisatte og et vers om hans eller hendes jordiske liv og lykke. Der lå de så alle sammen, hele landsbyen, og der kunne man følge slægternes gang mens tiderne skulle komme og atter skulle henrulle. Gravskrifter af en rumænsk blanding af Wessel og Halfdan Rasmussen. Gravskrifter over ham der myrdede sin bror, over ham der var doven og drikfældig, over hende der var landsbyens samlingsmærke, over hende der

fødte fjorten børn. Alle skrevet med bid og vid og venlig sarkasme, alle tegnet i karakteristiske hverdags-situationer — jægeren med geværet, væreren ved væven, bonden på marken — og alle skåret i træ og koloreret af én mand, Stan Patras, der er korsskærer (!) af uddannelse, uddannet lige efter århundredskiftet. Et utroligt monument over et sted, en fysisk Spoon River-antologi skrevet og tegnet af denne mand — der (viser det sig) på sit eget hus har malet hele sit verdensbillede på facaden, præsidenten og regeringen, landets digtere og komponister, ærkeengle og historiske figurer tillige med sin egen familie — en mands kosmos hugget i træ. Et enestående værk, og et værk der umuligt kan flyttes fra sit sted fordi det er sit sted og i alle detaljer kun forstås af landsbyens indbyggere.

Selv ligner Stan Patras ifølge sit eget selvportræt, en træbuste — han er til gudstjeneste, da vi kommer forbi — en blanding af Oliver Hardy og W. C. Fields.

Fem stjerner til ham i den rumænske Baedeker, ingen rysten på hånden. Men som sagt: ikke flere kirker og klostre, monumenter og mindesmærker til mig. Jeg havde taget min beslutning. Og som sagt: Min Guide kunne ikke forstå det.

DET VAR ellers fint nok, tro ikke andet. Jeg var kommet til Rumænien, inviteret af Dansk-Rumænsk Forening og Det Rumænske Turistbureau (hermed dagens annonceindslag), og der var ingen grænser for udvist venlighed og service fra guide såvel som chauffør. Men servicen var beregnet for en anden — én med mangeårig lidenskabelig interesse for klostre og plantefarver og nonner og årstal, én der skrev små observationer om middelalderkunstens mirakuløse veje ned i sine sorte notesbøger. Og

selv om jeg efterhånden var blevet klar over, at den rumænske Christian IV, en vis Stefan den Store (1455-1501), konge af Moldavien, havde været helt pjattet med at fyre et kloster af hver gang han bøffede fjenden ned, og det gjorde han tilsyneladende utrætteligt hver tirsdag — ja, selv om jeg fik pyntet på min sparsomme folkeskoleuddannelse med sådan viden (for slet ikke at tale om at se Stefans ansigt og konstatere at han lignede rocksangeren David Crosby som to piber tjald) —

ja, alligevel var jeg altså ikke helt oppe. Og min opmærksomme Guide, Elena, bemærkede dels min alt hyppigere fremglidende lommelærke i elevatorfart fra inderlommen, dels mine stedse mere sarkastiske spørgsmål (som når jeg spurgte disse plantefarveflipper om de aldrig havde hørt om speedmarkere), hun spurgte mig hvad jeg *da* ville, om der overhovedet var *noget* der interesserede mig. Og jeg indså der kun var ét at gøre, i øvrigt en ting der havde hvilet dybt i min bevidsthed siden ankomsten: Jeg ville finde og besøge Grev Draculas slot!

(Note til uindviede: Vampyr-figuren Grev Dracula, kendt fra bog som film, tegneserie som TV, ispinde som likør-annoncer, blev oprindeligt copyrightet af ireren Bram Stoker i 1887 på grundlag af den historiske rumænske figur Vlad Tepes, hvilket på rumænsk betyder 'Spidderen', ligesom 'Dracula' er godt rumænsk for 'Djævelens søn' ... Vlad Tepes var et muntert gemyt med kåde indfald af mange slags, bl.a. ekspert i indebrænding af selskaber i større partier, fri spyd-spinding af menneskeligt materiale uden forudgående varsel m. m....)

Min Guide var lige så uvidende som De om sagens sande sammenhæng. Hun begreb ikke hvad jeg ville med denne

Dracula og de mulige rester af hans eventuelle slot (om hvis beliggenhed samtlige eksperter er lige så uenige som eksperter altid er), men hun forstod at hendes klient havde et ønske, og som en god guide besluttede hun at følge dette ønske fremfor at fortsætte med en turné-plan der rummede endnu fem klostre opført af den utrættelige, men lidet varierede Storhed Stefan. Hun slettede rundhåndet et antal messende nonner af rejseplanen, og jeg måtte love ikke senere at græde over at jeg ikke fik det sted at se hvor Stefans lærer var begravet — og så fes vi ekspres tilbage til Bucuresti for at se om planerne mon kunne ændres i turistministeriet, ikke uden en vis nervøsitet. Jeg mener: Forestil Dem en rumæner der sådan blev inviteret på halv-officielt besøg i Danmark, og så viste man ham Kronborg og han sagde: 'Fedt nok, mand, men laver I ikke nogen tegneserier her i landet?'

På vejen til Bucuresti sad jeg og nynnede på bagsædet over verdens miskundelige mangfoldighed. Mens bilen oksede sig frem mellem hestekærrer, hølæs og høns sang jeg:

*Oh give me a home
where the vampires roam
and the werewolves and
night zombies prey ...*

— De kender godt den dér

Tegning: Peder Nyman.

'Carry me back to ol' Transsylvania', ikke?

SÅ DA VI var kommet til Bucaresti og havde tilbragt en aften og en nat dér, og da jeg havde gået i gaderne længe nok til at finde ud af at den lokale Vindrose hed Manuscriptum og var kommet til Rilke, Goethe og Ovid plus de lokale i sit sidste nummer, at makrellen p.t. stod i 19 lei pr. kg, køleskabe i 1400 do. og fjernsyn (sort/hvide) i 3500, at der findes en chokolade med navnet *lokum*, at forureningen fuldt ud kan konkurrere med de fremmeligste vestlige resultater, at lugten i gaderne var en helt speciel tung fed dansk kryddret os, og at man kan *smile* til en rumæner og at han eller hun så bare smiler igen (i Danmark tror de man vil knalde dem eller rulle dem, hvorfor skulle man ellers gå og smile?) — da alt dette var overstået, gik vi sammen op til turistministeriet for at tale med mr. Iliescu om mulighederne for en systematisk jagt på Grev Draculas jordiske gods. (Skulle De nogen sinde komme på de kanter, så husk at *scu* er rumænsk *sen...* Bos's'en hedder Ceacescu, den lokale H. C. Andersen Eminescu, den lokale Carl Nielsen (komponist til bl.a. 'Rumænsk Rhapsodi') Enescu.)

Så sidder vi pludselig dér omkring et konference-bord,

mr. Iliescu og jeg med hver sin tolk, og diskuterer sagen. Og mr. Iliescu forklarer mig, at jeg ganske har misforstået det hele, som i øvrigt en hel del andre vesterlændinge har — Bram Stoker og Bela Lugosi, for eksempel. Vlad Tepes var ikke den grusomme tyran, han igennem filmens og romanens nedbrydende dekadente svineri er blevet. Vlad Tepes var en stor og uforglemmelig guerilla-helt der på det tapreste forsvarede sit land og vakte ny national bevidsthed til påkrævet kamp mod de imperialistiske tyrkiske aggressorer. Vlad Tepes var en frihedshelt, og ingen afskyelig 'vampyr'. Og i øvrigt fandtes vampyrer overhovedet ikke, og da slet ikke i Rumænien.

Jeg kunne have svaret, at vampyrer — d.v.s. beretninger om vampyrer — findes i al folkløse, fra Grønland til Indien, fra Mexico til Sovjetunionen. Jeg kunne have svaret ham, at samstemmende rumænske, russiske og tyske flyveblade fra 1400-tallet i fuld enighed skildrer Vlad Tepes' veldokumenterede og -detaljerede grusomhed, og at bl.a. en professor ved universitetet i Bucaresti har udgivet en engelsksproget afhandling desangående. Jeg kunne have svaret så meget, og jeg begyndte også på det. Men efterhånden som jeg så hans øjenbryn bevæge sig indså jeg, at her stod jeg

over for en rumænsk hjertesag af svær kaliber. Jeg mener: Forestil Dem at en rumænsk turist kommer til Danmark og vil studere Gøngehøvdingen — ikke fordi han var uofficiel danmarksmester i svensker-spinking, men fordi han i privatlivet — ifølge én fantasifuld ungarsk romanforfatter der havde fundet navnet på en løst flagrende side Carit Etlar i rendestenen i Budapest — havde for vane at riste småbørn over lejrålet efter endt arbejde. Jeg forstod det godt.

Så i stedet for betroede jeg mr. Iliescu at hans nationale sindelag gjorde ham ære, og at jeg ikke mindst som dansker måtte værdsætte det, eftersom vi havde lidt under en tilsvarende international forhånelse af vor nationale stolthed. Om han kendte Shakespeare, den svindler? Jo, det gjorde han. Jo, se, denne Shakespeare — lur ham om ikke han havde hugget en af vore pynteligste prinser, den ædle Amler, og gjort ham til en figur i et skuespil hvor han blev kaldt Hamlet og var skideskør med et så roterende fis i kasketten at han aldrig vidste hverken ud eller ind, og sådan var Amler ikke, ikke vores Amler, og der var fandeme ikke noget rotten *in Denmark*, og næste gang Shake kikkede forbi skulle han sateme få et par på snotten.

Det var snak, mr. Iliescu

kunne forstå. Vi fandt nu sammen i en hyggelig snak om rumænsk historie, og jeg kunne endda i al fordragelighed gøre ham opmærksom på, at det jo var Vlad Tepes der havde hjulpet kloster-klamhuggeren Stefan på tronen i Moldavien — et historisk faktum. Vi byttede cigaretter og tog tårevædet afsked. Jeg forstod bedre mr. Iliescu's problembyrde, da jeg fik at vide der i ventesalen sad en komité af verdensomrejsende amerikanske tog-entusiaster der ville rejse Rumænien rundt med henblik på besigtigelse og benyttelse af gamle lokomotiver. Fra Dracula til diesel.

Ikke desto mindre: Tillædelser var givet, og Elena og jeg brød op omgående. Undervejs til Transsylvanien bad hun mig holde op med alle de vittigheder om transformationer og transaktioner og transvestitter.

DET GIK nu af sig selv efterhånden som vi nærmede os stederne. Efterhånden som vi kom ud på landet blev hestekærrerne flere og flere, og vi jagede ud af vildere og vildere grusveje for at finde den lille landsby i udkanten af hvilken resterne af slottet efter mine undersøgelser skulle befinde sig. — I mørkningen, netop som havde Dracula selv draget omsorg for arrangementet, ankom vi til Curtea de Arges få mil fra stedet, og et ældre

bondepar slog korsets tegn for sig, pegede i den ønskede retning og sagde blot: 'Vlad Tepes!' — men med en transsylvansk accent der lød som det vildeste mareridt af en klassisk Bela Lugosi-film. Slaget var vundet. Vi var på vej. Grusvej

Og vi fandt det — i sort mørke, netop skelneligt som omridset af en ruin på toppen af en flere kilometer høj klippe: slottet Poenari, Draculas eget slot. Og Elena og jeg begyndte den langsomme opstigning, ganske uden hensyn til faren for ulve. I enhver mands liv kommer der et tidspunkt, da end ikke ulve er en alvorlig trussel. For mit vedkommende kom dette tidspunkt nu.

Så 800 trin og få timers klatring op ad den nåleskovsbelædede bjergryg stod vi der, midt i ruinerne af det forrevne, savtakkede slot, og kunne fra spidsen af det se de enorme gabende nåleskovs-slugter der omfattede Himmel og Jord i ét i en galaktisk svimmelhed hvor menneske og myre blev ét i natten og vore lommelygter flakkede hen over smuldrende hvælvinger, tidligere bopæl for Vlad Tepes, nu hjemsted for pensionerede — og pludseligt forstyrrede — flagermus.

Jeg forsvandt i denne natur. Jeg er ikke naturflipper, min første tanke er altid om vi nu

ikke er for langt væk fra den nærmeste cigaretautomat, men jeg forsikrer Dem, at kun to gange før har jeg været ude for tilsvarende storslået kosmisk scenografi: på de Grønlandske isbjerge og midt i Saharas endeløse ørken. De eneste to syn der har været så vældige, så uendelige, så majestætiske som Transsylvanien set ovenfra.

Jeg tænkte, at det er da logisk vampyr-ideen kommer herfra, fra disse enorme bjerge. Hvad skulle en vampyr i Mols Bakker? Nej, men her, mellem kilometerhøje skrænter, her er flagermusen Gud. Her er der en mening, al eksisterende mening, i at kunne forvandle sig til en flagermus, ophøre med at være et klodset menneske og lynhurtigt kunne svinge sig over til næste skrænt, næste bjergtop der kun er et sugende luftrum på ti meter borte for en flagermus — men flere timers tålmodig klatren for et menneske. Det menneske er endnu ikke født, der ikke i en sådan situation straks ville drømme om at kunne flagre over afgrunden.

Vi bliver der i lang tid, vi vil aldrig ned igen. Vi taler praktisk talt ikke sammen, det er for meget. Det er sent og langsomt og stille som vi arbejder os ned — indtil jeg pludselig, halvvejs, må tilbage igen. Jeg vil have en sten fra slottet! Den slags er ellers under min

værdighed, men en sten fra Grev Draculas slot, opsamlet med ulve tudende i ryggen under midnatsmånens skær, det er da noget andet end et askebæger med en sommerhilsen fra Gudhjem, Frankenstein flække mig. Og den bliver naturligvis min eneste souvenir fra Rumænien — sammen med en presset tidsel fra Draculas grav.

Da vi kommer ned igen hilser chaufføren lettet på os. Han har i mellemtiden talt med lokale bønder der har fortalt ham at der er slanger og bjørne i slotsruinen. Jeg fortæller ham at vampyrer kan kommandere over alle vilde dyr, og at vampyrer ifølge de gamle sagn kan genkendes på deres sammenvoksede øjenbryn. Derefter behøver jeg kun lette lidt på brillerne før han hurtigt kører os videre uden at se tilbage.

Vores sene aftensmåltid er uspiseligt, og orkestret der — som alle steder i landet — spiller til middagen er det værste hidtil. Men når man har besteget Grev Draculas slot er man immun over for den slags bagateller, så jeg synger med på 'Yes Sir, That's My Baby' og fniser til Walt Disney's dobbeltgænger der sidder lige overfor. Fa'en, tænker jeg — Disney går igen og planlægger en Dracula-serie, helt klart. Og jeg kommer til at tænke på, apropos 'Yes

Sir', at ligesom nogen engang sagde at dansk poesi ville være radikalt anderledes hvis ikke hjerte rimede på smerte, så ville moderne refrainsang fra Sinatra til Beatles være utænkkelig hvis ikke baby rimede på *maybe*. Og da jeg så kommer til at tænke på, at Far og Mor sidder hjemme i Vangede hvor jeg i sin tid læste 'Dracula' for mange år siden og ikke aner hvor jeg er, og at Elena som er født her aldrig har hørt om Dracula før — ja, så ender det med at jeg på en eller anden måde forestiller mig Elena i Vangede. Sådan er nu den menneskelige tankegang.

TO DAGE efter tager jeg tilbage til Danmark, klar til en weekend i Istedgade, stadig slæbende på min sten fra Draculas slot. Jeg har sagt farvel til Rumænien, til Transsylvanien og til Elena. Men mindet om Grev Draculas slot vil aldrig forlade mig.

For ganske vist har mr. Iliescu ret: Vampyrer findes ikke, og Vlad Tepes sugede sikkert ikke blod. Men Vampyren er fantasi og farve, eventyr og poesi. Og poesien har eksisteret længe før noget andet, plantefarver inklusive, og vil eksistere længere end noget andet, klostre inklusive. Og Dracula er — som Hamlet — bare et af beviserne for det.

DAN TURELL